

Tämä on rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Abbiw, S., Jeskanen, R., Kekäläinen, S., Kevätniemi, A. & Koski, P. (2023). Artikkelin nimi. *Kättilölehti*, 2, s. 8-9.

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Abbiw, S., Jeskanen, R., Kekäläinen, S., Kevätniemi, A. & Koski, P. (2023). Artikkelin nimi. *Kättilölehti*, 2, pp. 8-9.

© Suomen kättilöliitto

Kohtaamisia

– sukupuolivähemmistöt synnytyssalissa

Minkälaisia kokemuksia sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla henkilöillä on kohtaamisesta synnytyssalissa? Tätä selvitettiin kättilöopintoihin kuuluvassa kehittämistyössä, jonka toteutuspaikkana toimi HUS Naistenklinikan synnytysosasto.

TEKSTI **SOFIA ABBIW, REETTA JESKANEN, SAARA KEKÄLÄINEN, FANNI KEVÄTNIEMI & PIRJO KOSKI**

Metropolia ammattikorkeakoulussa kättilöopintojen viimeiseen vuoteen kuuluu Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen kehittämistyö, jossa opiskelijan tavoitteena on osoittaa kyvykkyytensä toimia näyttöön perustuvasti kättilötyössä, sekä työn kehittämisessä. Työ toteutetaan tutkimusklubina. Tutkimusklubitoiminnassa käsitellään erilaisia käytännön hoitotyön aiheita pohjautuen tieteellisiin artikkeleihin, ja tarkoituksena on vahvistaa näyttöön perustuvien toimintojen taitoja, lisätä tietoa saatavilla olevasta näytöstä sekä luoda keskustelua näytön merkittävyydestä käytännön kannalta.

Aiheen tuli olla kliiniseen työhön liittyvä kehittämistarve, joka nousisi toteutusorganisaatiosta tai opiskelijoilta itseltään. Meille tekijöille tärkeää oli tuoda vähemmistöön kuuluvien kokemuksia ja ääntä esille, jotta se voisi toimia lähtökohtana reflektiolle ja mahdolliselle muutokselle. Tutkimusklubimme toteutettiin HUS Naistenklinikan synnytysosaston osatotunnilla marraskuussa 2022. Osallistujia oli yhteensä

11. Tässä artikkelissa kuvataan viidestä tutkimusartikkeleista koostamaamme tietoa, jota esiteltiin tutkimusklubissa.

Sukupuolienemmistöt ja -vähemmistöt

Sukupuolten moninaisuus käsitteenä sisältää sukupuolienemmistöt sekä -vähemmistöt. Transihmisillä ja sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan niitä ihmisiä, jotka eivät koe oikeaksi sitä sukupuolta, jonka yhteiskunta on heille syntymässä määrittänyt. Suurin osa ihmisistä kokee heille syntymässä määritellyn sukupuolen oman identiteettinsä mukaiseksi, jolloin he ovat cissukupuolisia tai cis-ihmisiä, eli sukupuolienemmistö. Transihmisyyden kattotermi ihmisille, joiden sukupuoli-identiteetti, sukupuoli ilmaisu tai käyttäytyminen eivät vastaa sitä sukupuolta, johon heidät on syntyessään määritelty. Transihmisyyteen katsotaan siis kuuluvaksi transsukupuolisuus, muunsukupuolisuus ja joskus transvestisuus. Transtaustaisen ihmisen sukupuoli on yleensä yksinkertaisesti mies, nainen tai muu(nsukupuolinen).

Kuinka kättilö kohtaa sukupuolivähemmistöjä?

Sukupuolivähemmistöön kuuluvien synnyttäjien kokemuksista on vielä varsin vähän tutkittua tietoa. Tutkimusten mukaan kokemukset jakautuvat myönteisiin kokemuksiin, ennako-oletuksiin ja pelkoihin, inklusiivisuuden puutteeseen, luottamukseen hoitosuhteessa, sosioekonomisen statuksen vaikutuksiin, yksinäisyyteen ja kokemukseen siitä, ettei voi olla täysin oma itsensä sekä ammattihenkilöiden tiedon ja osaamisen puutteeseen. Positiivinen kokemus synnytyssalissa muodostuu, kun terveydenhuollon ammattilaiset eivät aseta synnyttäjän sukupuolta tilanteen keskiöön,

he käyttävät synnyttäjistä ja perheestä toivottuja kutsumatermejä sekä huomioivat tarpeet yksilöllisesti. Positiivisista kokemuksista huolimatta vähemmistöön kuuluvilla synnyttäjillä on paljon ennako-oletuksia synnytykseen liittyen.

Yhteiskunnassamme raskaana oleminen ja synnyttäminen liitetään edelleen vahvasti naissukupuoleen, jolloin trans- ja muunsukupuoliset odottajat jätetään ulkopuoliseksi. Sukupuolivähemmistöön kuuluvat odottajat pelkäävät myös ikävää puhetta sekä transfobiaa. Aiemmat negatiiviset kokemukset terveydenhuollosta vaikuttivat vahvasti synnytykseen liittyviin odotuksiin.

Inklusiivisuuden puute niin organisaatio- kuin käytännön tasolla vaikuttaa vähemmistöön kuuluviin synnyttäjiin. Raskauden ja synnytyksen automaatti-

Inklusiivisuus = yhdenvertainen ja syrjimätön, kaikkia osallistava ja mukaan ottava toimintatapa

Transfobia = transtaustaisiin ihmisiin ja transsukupuolisuuteen kohdistuvaa kielteisiä asenteita, tunteita ja käytöstä

Cisnormatiivisuus = yhteiskunnallinen normi, jonka mukaan ihminen on, tai hänen tulisi olla jompaakumpaa kahdesta binäärisukupuolesta (mies tai nainen)

Eksotisointi = Kun henkilö nähdään ainoastaan hänen jonkin tietyn ominaisuuden tai piirteen ja siihen liittyvien stereotyyppien kautta. Eksotisoinnissa ihmisen ominaisuus tai piirre nostetaan tilanteen keskiöön ja sitä korostetaan ihmeellisenä ja mielenkiintoisena tarpeettoman paljon. Eksotisoinnin avulla käytetään valtaa, esineellistetään ja typistetään ihminen tietyn ryhmän edustajaksi.

**Yhteiskunnassamme
raskaana oleminen ja
synnyttäminen liitetään
edelleen vahvasti
naissukupuoleen, jolloin
trans- ja muun-
sukupuoliset odottajat
jätetään ulkopuolisiksi.**

nen yhdistäminen naissukupuoleen vaikuttaa negatiivisesti sukupuolivähemmistöjen kokemukseen kohtaamisesta kätilöiden kanssa. Cisnormatiivisuus näkyy esimerkiksi väärinsukupuolittamisena, väärin nimien käyttämisenä sekä organisaatiossa esimerkiksi kirjallisessa materiaalissa, jossa odottajista saatetaan käyttää sukupuolitettuja termejä. Toisaalta myös terveydenhuollon ammattilaisten tiedon ja osaamisen puute näkyy ja vaikuttaa kohtaamisiin synnytyssalissa. Sukupuolivähemmis-

töön kuuluvia synnyttäjiä saatetaan tahattomastikin eksotisoida ja heidän kokemuksistaan tehdä poikkeavia. Ammattilaisten tietopuutokset voivat johtaa myös siihen, että vähemmistöjen edustajia käytetään ilmaisina kouluttajina ja tietopankkeina. Synnyttäjään yksilöllisesti tutustuminen luottamussuhteen luomiseksi on toivottavaa, mutta jatkuvasti kokemusasiatuntijaroolissa oleminen on vähemmistöjen edustajille stressaavaa ja uuvuttavaa. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden ammattilaisilla, kätilöillä, tulisikin olla lähtökohtaisesti perustietoa sukupuolivähemmistöistä.

**Kehittämisasiheeksi nousi
täydennyskoulutuksen tarve**

Tutkimusklubin perusteella keskeisimmäksi kehittämistarpeeksi nousi kätilöiden täydennyskoulutus sukupuolivähemmistöihin ja synnytyksiin liittyen. Täydennyskoulutus on hyvä tapa lisätä kätilöiden osaamista ja tätä kautta myötävaikuttaa hoitokäytäntöihin. Koulutus tukee hyvien käytäntöjen kehittymistä ja kykyä toimia aikaisemmin haasteelliseksi koetuissa tilanteissa. Raskaana olevilta ja synnyttäjiltä voi kysyä ja saada tärkeää tietoa juuri kyseisen potilaan hoitoon olennaisesti liittyvistä asioista.

Sukupuolivähemmistöjen edustaja synnyttäjänä voi olla kätilölle täysin uusi tilanne, mutta avoimella kommunikatiolla ja tarvittaessa kysymällä voidaan parantaa vähemmistöjen kokemuksia synnytyksestä ja kätilön toiminnasta synnytyksen aikana. Moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia hyödyntämällä voitaisiin parantaa sekä kätilöiden että synnyttäjien hoitokokemuksia. Yhteistyötä voidaan tehdä sekä vähemmistöjen että järjestöjen kanssa. Yhteistyön ja lisäkouluttautumisen avulla voidaan ennaltaehkäistä vähemmistöstressiä, joka vaikuttaa negatiivisesti sekä yksilön psyykkiseen että fyysiseen hyvinvointiin. Vähemmistöstressiä aiheuttavat sekä syrjinnän kokemukset että niiden aiheuttama pelko, häpeä ja salaaminen.

Tutkimusklubiin osallistuneet kätilöt tunnistivat aiheen ajankohtaisuuden, esittivät hyviä kysymyksiä ja kertoivat kokemuksiaan kohtaamisista sukupuolivähemmistöön kuuluvien synnyttäjien ja heidän kumppaneidensa kanssa. ●

SOFIA ABBIW on kätilö (AMK) ja Metropolia AMK:n alumni, **REETTA JESKANEN, SAARA KEKÄLÄINEN** ja **FANNI KEVÄTNIEMI** ovat Metropolia AMK:n kätilöopiskelijoita, **PIRJO KOSKI** on hoitotyön lehtori ja TtT, Metropolia AMK

Artikkelia kirjoittaessa saimme kokea historiallisesti merkittävän ja onnellisen päivän, kun 1.2.2023 Suomen eduskunta hyväksyi translakiesityksen äänin 113–69. Lakiuudistuksen myötä Suomessa luovutaan esimerkiksi ihmisoikeuksia rikkovasta lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta edellytyksenä juridisen sukupuolen vahvistamiselle, sekä oma vanhemmuusnimike (isä/äiti) on mahdollista korjata 1.3.2024 alkaen.

Kehittämistyöhön liittyviä kysymyksiä voi osoittaa: fanni.kevatniemi@gmail.com tai reetta.jeskanen@gmail.com

